

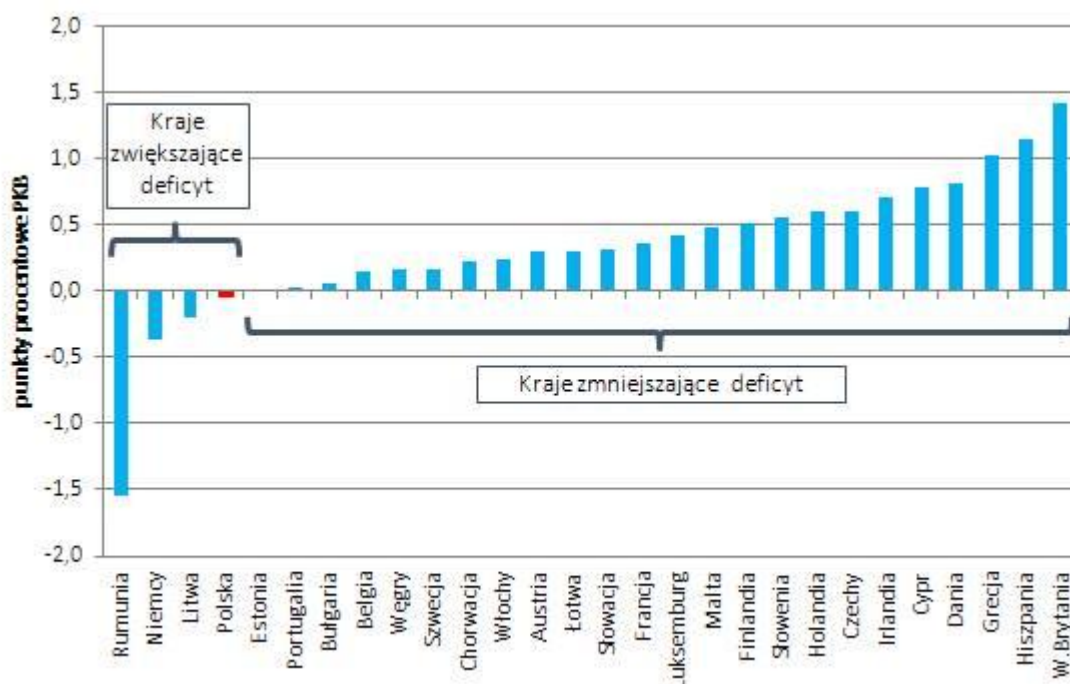
Warszawa, 20 stycznia 2016 r.

**Komunikat FOR:
Obniżenie ratingu kolejnym sygnałem ostrzegawczym dla nowego rządu**

FOR w raporcie **„Następne 25 lat”** ostrzegł przed spowolnieniem gospodarczym wynikającym ze starzenia się społeczeństwa oraz malejącego tempa wzrostu produktywności. Obecne zapowiedzi i działania rządu (obniżenie wieku emerytalnego, wzrost wydatków publicznych) nie tylko nie rozwiązują problemów stojących przed Polską, a dodatkowo je pogłębiają. Rośnie ryzyko kryzysu finansów publicznych, niższego wzrostu gospodarczego i spowodowanej tym kolejnej fali migracji. Plany polskiego rządu silnie kontrastują z działaniami innych europejskich rządów, na których kryzys w strefie euro wymusił pro wzrostowe reformy. I tak, gdy kraje UE ograniczają wydatki publiczne i deficyty w swoich finansach publicznych, rząd Polski zapowiada wzrost wydatków. Większość państw UE już ma wyższy wiek emerytalny albo jest w trakcie jego podnoszenia, rząd Polski planuje jego obniżenie. Kiedy dla inwestorów liczą się jasne reguły gry, rząd podważa ich zaufanie blokuje możliwość skutecznego rozpatrywania spraw przed Trybunałem Konstytucyjnym i nakłada nowe podatki na sektory z udziałem kapitału zagranicznego. Jest to dostrzegane przez inwestorów - od maja widzimy osłabienie złotego i słabość polskiej giełdy. Teraz kolejnym etapem była decyzja agencji Standard&Poor's, która obniżyła rating zobowiązań Polski w walutach zagranicznych, z „A-” do „BBB+”.

Najnowsze prognozy Komisji Europejskiej z 5 listopada przewidują, że w Polska będzie jednym z czterech państw członkowskich UE, którego deficyt sektora finansów publicznych pogorszy się w 2016 roku. Poza Polską deficyt wzrośnie w Rumunii, na Litwie i w Niemczech, ale kraje te w 2015 roku miały znacznie niższy deficyt niż 2,8% PKB w Polsce (Niemcy - nadwyżka 0,9% PKB, Litwa i Rumunia - deficyty odpowiednio 1% i 1,2% PKB). Niestety obecnie należy zakładać, że wzrost deficytu w Polsce będzie większy niż prognozuje Komisja Europejska, ponieważ w momencie sporządzania prognozy Komisja nie uwzględniła kosztownych propozycji nowego rządu, a wzrost deficytu był efektem wyborczego budżetu przygotowanego przez PO. W Europie liderami redukcji deficytu będą Wielka Brytania (do której masowo migrują Polacy) oraz Grecja i Hiszpania, które zapłaciły wysoką cenę za nieodpowiedzialną politykę fiskalną w przeszłości. Warto przy tym zauważyć, że wysiłki Hiszpanii zostały docenione przez agencję ratingową S&P, która w październiku podniosła rating tego kraju.

Wykres 1. Prognozowana zmiana salda sektora finansów publicznych w 2016

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych Komisji Europejskiej

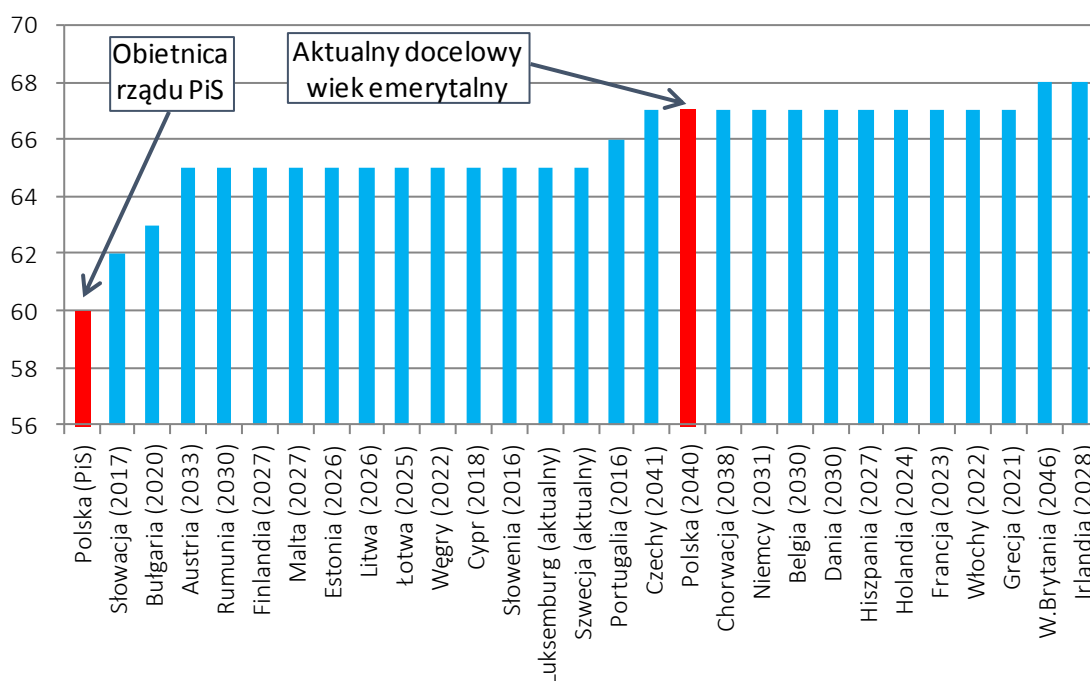
Prognoza Komisji Europejskiej nie uwzględnia kosztownych propozycji nowego rządu takich jak obniżenie wieku emerytalnego, program „Rodzina 500+” i darmowe leki dla seniorów. Szkodliwy wpływ tych propozycji nie ogranicza się tylko do psucia finansów publicznych, których stan jest kluczowy dla wzrostu gospodarczego, ale także negatywnie oddziałują na rynek pracy. Obniżenie wieku emerytalnego zmniejszy liczbę osób pracujących. Podobny efekt może przynieść program „Rodzina 500+” w którym sztywny próg dochodowy przy świadczeniu na pierwsze dziecko będzie zniechęcał część rodziców do podejmowania legalnej pracy, na co zwracaliśmy uwagę w grudniu (Analiza FOR 16/2015¹). Duży ubytek dochodów państwa spowoduje także zapowiadane podniesienie kwoty wolnej od podatku. W tym przypadku działanie to będzie sprzyjać wzrostowi, zmniejszając znacząco opodatkowanie osób najmniej produktywnych. Jednak by obniżka podatków była odpowiedzialna, musi jej towarzyszyć adekwatna redukcja wydatków lub wzrost innych dochodów państwa, czego brakuje w propozycjach PiS. Wysokie koszty tych propozycji dostrzega też Standard&Poor’s, zaznaczając, że związany z tymi zmianami wzrost deficytu nie jest kompensowany innymi działaniami. Dochody z nowych podatków (bankowego i od supermarketów) tylko częściowo są w stanie pokryć koszty realizacji rządowych zapowiedzi. Należy też podkreślić, że większość tych zmian w pełni wejdzie w życie dopiero w 2017 roku (przykładowo: wypłaty w ramach programu „Rodzina 500+” będą realizowane dopiero po 1 kwietnia) i dopiero wtedy w pełni ujawni się ich negatywny wpływ na finanse publiczne.

Wydłużające się średnie trwanie życia i malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym wywierają presję na finanse publiczne. Dlatego w całej Unii Europejskiej państwa członkowskie podnoszą wiek emerytalny. Gdyby Polska zgodnie z propozycją Prezydenta przywróciła poprzedni wiek emerytalny, byłby to najniższy planowany wiek emerytalny

¹ <http://www.for.org.pl/pl/a/3708,Analiza-FOR-162015-Program-Rodzina-500-niewielkie-korzysci-wysokie-koszty>

kobiet w całej UE. Ucierpią na tym wszyscy. Pracujący będą musieli płacić wyższe podatki, na sfinansowanie rosnących wydatków emerytalnych, przy jednocześnie coraz niższych świadczeniach otrzymywanych przez emerytów. Mniej pracujących i wyższe podatki to także niższy wzrost gospodarczy i wolniejsze tempo wzrostu poziomu życia w Polsce, co odczują wszyscy. Co więcej, wbrew uzasadnieniu ustawy, obniżenie wieku emerytalnego nie będzie prowadziło do spadku bezrobocia wśród osób młodych, a do jego wzrostu. Młodzi i starzy pracownicy nie konkurują o te same miejsca pracy, więc zwolnienie ich przez osoby starsze nie oznacza wprost miejsc pracy dla osób młodych. Jednocześnie wyższe podatki konieczne do sfinansowania wyższych emerytur będą ograniczały powstawanie nowych miejsc pracy w Polsce, co najbardziej odczują właśnie osoby młode. Szerzej o negatywnych skutkach obniżenia wieku emerytalnego pisaliśmy w komunikacie FOR z grudnia 2015².

Wykres 2. Planowany wiek emerytalny kobiet w UE-28 (rok wprowadzenia w nawiasie)

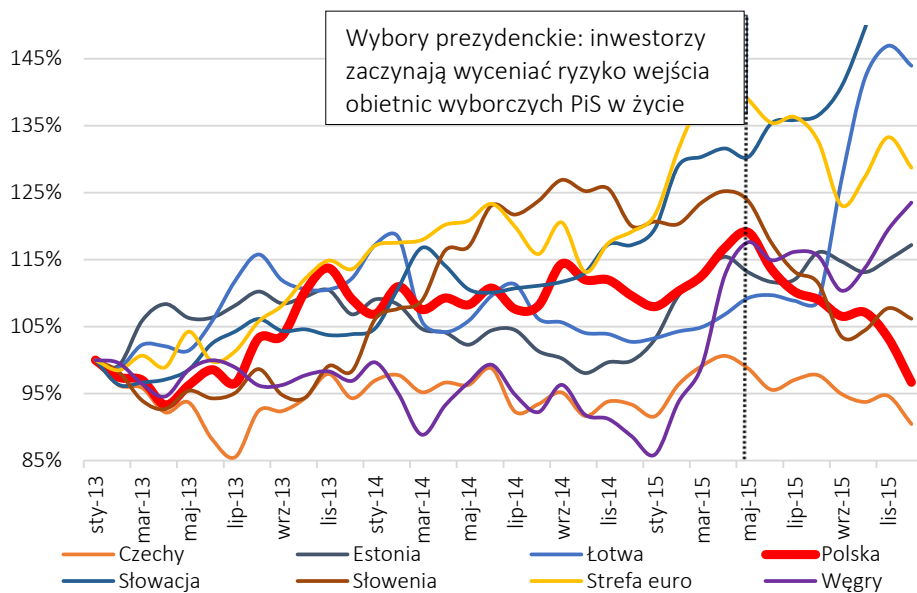

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych Finnish Centre for Pensions

Rząd, blokując skuteczne rozpatrywania spraw przez Trybunał Konstytucyjny zwiększył ryzyko tego, że w przyszłości reguły gry na rynku mogą być zmieniane przez rząd bez należytej kontroli konstytucyjnej. Osłabiło to fundamentalną w państwa prawa zasadę podziału władz na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą oraz towarzyszącą temu zasadę wzajemnej kontroli – tzw. *checks and balances*. Inwestorzy zagraniczni obserwują również nakładanie nadzwyczajnych podatków na sektory o wysokim udziale kapitału zagranicznego. Razem zmiany te oznaczają, że firma bądź osoba rozważająca teraz inwestycję w Polsce nie ma już pewności, jakie zasady będą ją obowiązywały za 1, 3, czy 5 lat, bo rząd w każdej chwili będzie mógł zmienić zasady gry. Co więcej, nie będzie sprawnej instytucji, która mogłaby ocenić, czy potencjalne zmiany wprowadzane przez rząd są zgodne z zasadami zapisanymi w konstytucji. Dlatego jeszcze przed wejściem w życie proponowanych przez PiS zmian inwestorzy stają się ostrożniejsi przy lokowaniu swoich środków w naszym kraju.

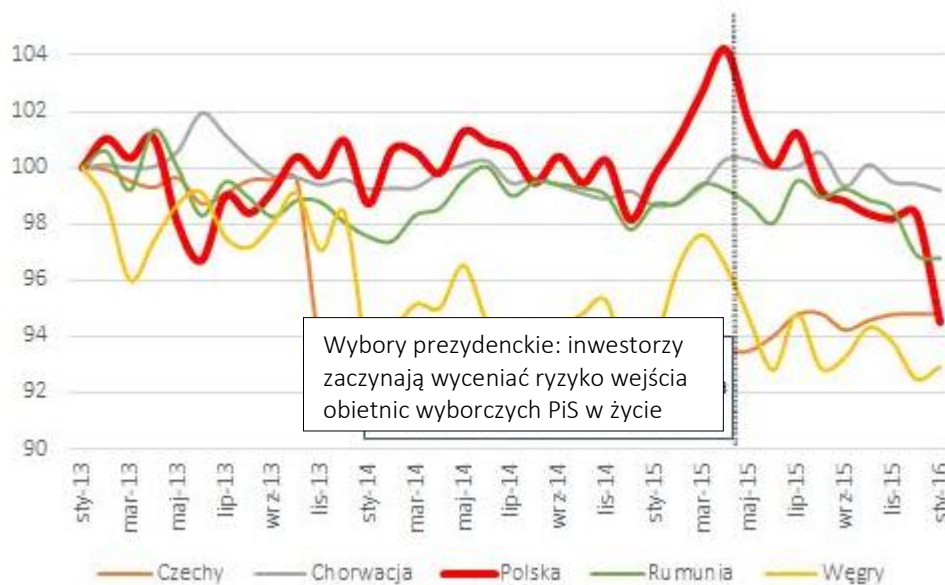
² <http://www.for.org.pl/pl/a/3712,Komunikat-FOR-Przywrocenie-poprzedniego-wieku-emerytalnego-bedzie-wypychac-mlodych-Polakow-na-emigracje>

Wykres 3. Średnie ceny akcji, styczeń 2013 = 100

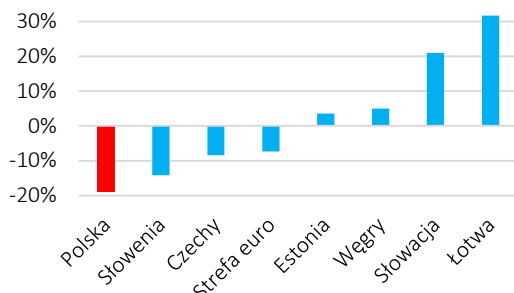
Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych OECD (średnie miesięczne)

Wykres 4. Kursy walut w stosunku do euro (im wyższy tym silniejsza waluta vs euro), styczeń 2013 = 100

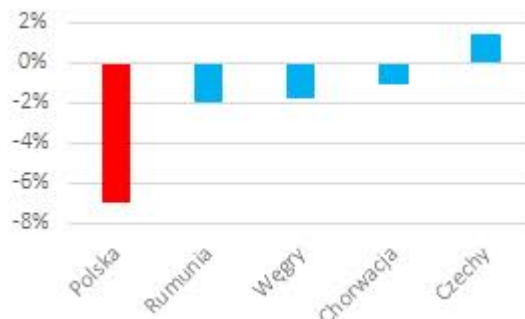
Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych Eurostatu i ECB (kurs na koniec miesiąca, ostatni 19.01)

Wykres 5. Zmiana cen akcji od maja do grudnia 2015

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych OECD

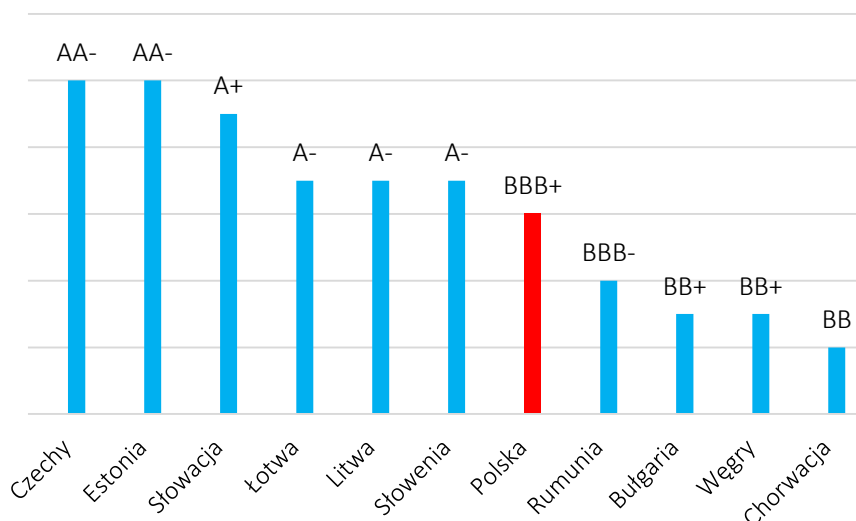
Wykres 6. Zmiana kursów walut w stosunku do euro od maja do stycznia

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych Eurostatu i ECB

Niebezpieczne dla finansów publicznych i wzrostu gospodarczego plany Prawa i Sprawiedliwości silnie kontrastują z działaniami podejmowanymi w pozostałych państwach UE. Inwestorzy analizujący fundamenty naszej gospodarki dostrzegają to i są mniej chętni do lokowania swoich środków w naszym kraju lub żądają wyższego oprocentowania, które wynagrodzi im rosnące ryzyko. Jest to jeden z czynników odpowiedzialnych za spadek cen akcji spółek notowanych na warszawskiej giełdzie jaki trwa od wyborów prezydenckich (maja 2015). To od tego momentu inwestorzy coraz poważniej liczą się z wprowadzeniem w życie propozycji PiS i związanym z tym negatywnymi skutkami dla wzrostu gospodarczego Polski. W okresie maj-grudzień 2015 polska giełda odnotowała największy spadek w naszym regionie, jednocześnie wypadając znacznie gorzej od notowań w strefie euro. Obawy o perspektywy polskiej gospodarki negatywnie odbijają się także na notowaniach złotego, którego kurs również od wyborów prezydenckich słabnie. Kolejną odstoną tych obaw było obniżenie ratingu długookresowej perspektywy polskiego zadłużenia w walutach zagranicznych z poziomu „A-„ do „BBB+”, a w złotówkach z „A” do „A-„, przez agencję Standard&Poor’s. Polska tym samym dołączyła do niechlubnego grona krajów, których ocena została zrewidowana w dół w przeciągu ostatniego pół roku ze względu na ryzykowną politykę fiskalną czy silne uzależnienie od eksportu taniejących surowców. Kraje którym obniżono rating to Oman, Mongolia, Arabia Saudyjska, Japonia, Brazylia, Bahamy, Ekwador i Chile.

Wykres 7. Aktualny rating S&P długoterminowych perspektyw długu w walucie zagranicznej

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie stron rządowych poszczególnych krajów

Bibliografia

FOR, 2015, Następne 25 lat: Jakie reformy musimy przeprowadzić, by dogonić Zachód?, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa.

FOR, 2015, Komunikat FOR: Przywrócenie poprzedniego wieku emerytalnego będzie wypychać młodych Polaków na emigrację, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa.

For, 2015, Analiza FOR 16/2015 Program „Rodzina 500+” – niewielkie korzyści, wysokie koszty, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa.

Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

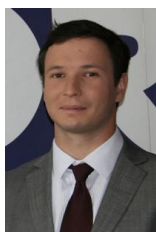
Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyłożonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, poprzyj nasze działania swoim darem pieniężnym. Twój dar umożliwia nam działalność oraz potwierdza słuszność i skuteczność naszego wysiłku. Każda darowizna jest dla nas ważna. Potrzebujemy zwłaszcza regularnego wsparcia. Zachęcamy do dokonywania nawet niewielkich, lecz regularnych wpłat.

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Aleksander Łaszek
Główny Ekonomista
e-mail: aleksander.laszek@for.org.pl

Rafał Trzeciakowski
Ekonomista
e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR
ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11, +48 726 621 240

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)